

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко О., Кравченко О. В усному мовленні – сленг // Урок української. – 2004. – № 11-12 (69 – 70). – С. 21 – 24.
2. Беляева Т.М., Хомяков В.А. Нестандартная лексика английского языка. – Л.: ЛГУ, 1985. – 136 с.
3. Бурденко С.С., Заболотна О.А. Етимологія терміну „сленг” та сучасне його тлумачення. – <http://intkonf.org/burdenko-es-kpn-zabolotna-oa-etimologiya-termynu-sleng-ta-suchasne-yogo-tlumachennya/>
4. Гриценко Т. До характеристики мовлення студентів // Наукова спадщина професора С.В. Семчинського і сучасна філологія: Зб. наук. пр.: У 2 ч. / Упоряд. В.Ф. Чемес. – К.: Київський ун-т, 2001. – Ч. 1. – С. 286 – 297.
5. Іванова Н. Український музичний сленг: психологія носіїв, лексичний склад та ігрові ресурси мови // Урок української. – 2004. – № 5 - 6 (63-64). – С. 12-13; Урок української. – 2004. – № 7 (65). – С. 20 -23. (Закінчення.)
6. Колоїз Ж.В. Українська оказіональна деривація: Монографія. – К.: Акцент, 2007. – 311 с.
7. Кондратюк Т.М. Сучасний український сленг і його місце в мовному і метамовному дискурсі // Словник українського сленгу / Упоряд. Т.М. Кондратюк; Худ.-оформ. Б.П. Бублик, С.І. Правдюк. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 4 – 32.
8. Корейба В.І. Дослідження учнівського сленгу. Урок розвитку мовлення у 7 класі // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2004. – № 32 (36). – С. 2– 3.
9. Мартос С.А. Молодіжний сленг: міф чи реальність // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 27 (67). – С. 24– 27.
10. Сірінюк К. Молодіжний сленг як складова загальномовної культури нації // Українська мова і література в школі. – 2005. – № 5 (46). – С. 69 – 70.
11. Ставицька Л. Аргю, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
12. Ставицька Л. Слово про мову // Дивослово. – 2003. – №1 (551). – С. 20 – 23.
13. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) // Мовознавство. – 2002. – № 4 – 5. – С. 33 – 39.
14. Тропина Н.П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование: Монография. – Херсон: Изд-во ХГУ, 2003. – 332 с.
15. Хомич Т.Л. Особливості семантики маркованих лексичних одиниць (на матеріалі української художньої прози ХХІ століття) // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць / Відп. ред. М.Я. Плющ. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – Випуск 4. – С. 446 – 451.
16. Хомяков В.А. Три лекції о сленге: Пособ. для студ. англ. отдел. по спец. «Нелит. лексика и фразеология в совр. англ. яз.». – Вологда: ВГПИ, 1970. – 64 с.
17. Христенко О. Молодіжний дискурс та його ціннісні домінанти // Семантика мови і тексту: Матеріали ІХ Міжнародної конференції. – Ів.-Фр.: ВДВ ЦІТ, 2006. – С. 432 - 434.

The article presents a scientific investigation of the modern Ukrainian slang. The role of slang in the youth communication, the slangy words and phrases and their peculiarities has been analyzed here. The analysis of the slangy nominations allows to describe the mechanisms of the lexical connotations. Slang as the essential element of youth culture and mind and the special verbal code is the integral part of the Ukrainian language.

Key words: slang, slangy lexeme, meaning, denotation, connotation.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СЛОВОТВОРЕННІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Н. А. Адах

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ КОЛЬОРОНАЗВИ У ПОЕТИЧНОМУ ЛЕКСИКОНІ ВАСИЛЯ БАРКИ

У статті аналізуються семантичні особливості індивідуально-авторських кольороназв, що належать до різних частинимовних класів, зафіксовані у поетичній мові Василя Барки. Визначено домінантні лексико-семантичні групи кольороназв, їх кількісний склад та якісне наповнення.

Ключові слова: кольороназва, кольоратив, лексико-семантична група, інновація, неолексема, сема.

Мова постійно розвивається, змінюється в просторі і часі. Найрухливішим з-поміж інших структурних рівнів мови є лексичний, оскільки словниковий склад найбільше зазнає змін. Найчастіше ці зміни відбуваються завдяки появі нових лексичних одиниць у художній літературі та ЗМІ, раніше не зафіксованих у загальнонавчаних словниках.

Лінгвістичні розвідки вітчизняних мовознавців були присвячені вивченню різних аспектів оказіональних слів, а саме: лексико-семантичного (І.К.Білодід, В.М.Русанівський, В.А.Чабаненко), словотвірного (В.В.Герман, І.Г.Олійник, Л.П.Павленко, О.А.Стишов, Ж.Колоїз, О.О.Тараненко), лінгвостилістичного (С.Я.Єрмоленко, Н.М.Сологуб, Г.М.Сюта, Т.Г.Юрченко), лексикографічного (Г.М.Колесник, Г.М.Віняр, Г.М.Вокальчук, Ж.В.Колоїз, Л.Р.Шпачук, О.М.Рудь), функціонального (В.С.Ващенко, О.О.Жижома) та інших.

Одним із важливих аспектів вивчення індивідуально-авторських новотворів є всебічний аналіз їх словотвірних, функціональних і семантичних властивостей у поетичному мовленні. Численні спостереження в поезії переконують у зацікавленості письменників назвами кольорів. Колірна гама як важливе мовноестетичне явище є одним із показників індивідуального стилю автора, а її аналіз має принципове значення для розуміння специфіки національної мовної картини світу. Проблема семантики кольоративів та їх естетичної значущості в художньому тексті постійно перебуває в полі зору науковців (праці І.М.Бабій, А.А.Брагіної, О.М.Дзівак, В.В.Дятчук, С.Я.Єрмоленко, Т.В.Ковальової, Л.О.Пустовіт, Л.І.Шутової та ін.). Оказіональні кольороназви малодосліджені, оскільки мовознавці розглядають їх як компонент складних слів (О.М.Рудь, Г.М.Вокальчук).

Значний інтерес для сучасної лінгвістики становить ідіостиль представника еміграційної поезії – Василя Барки. Адже "мовна палітра його поезій надзвичайно широка і різнобарвна, цілеспрямовано "нароцувана" власними

словотворами, мовно експериментальна і складна для сприйняття" [4, с. 64]. Попри пильну увагу дослідників до творчого доробку поета його індивідуально-авторські кольоративи ще не стали предметом спеціального опису. Тому завданням пропонованого дослідження є аналіз семантичних особливостей вживання оказіональних кольороназв у поетичному мовленні В.Барки.

У творчому доробку В.Барки кольороназви утворюють велику тематичну групу. Кольоративи, що входять до її складу відзначаються неоднаковим семантичним наповненням та словотворчою структурою. Лексика на означення кольору традиційно використовується в поетичній мові як у прямому, так і в переносному, похідному значеннях [1, с. 90]. Семантична структура кольороназв є багатшаровим пластом із семою 'колір', на яку можуть накладатися різні конотативні значення, пов'язані в основному з індивідуально-авторським баченням світу. У сучасній поезії сполучуваність назв кольорів з назвами різних понять відбиває закономірності використання традиційних образів, які стали певною мірою поетичними символами, і новаторське вживання назв із семантикою кольору використовується для створення емоційно-оцінних метафоричних означень [2, с. 257].

Кожен автор обирає свою улюблену кольорову гаму. У тематичній групі кольороназв В.Барки виділено сім доміантних лексико-семантичних груп (ЛСГ). Визначено кількість лексичних новотворів, що входять до кожної ЛСГ: до ЛСГ білого кольору належить 31 інновація: *білоклен, біловедмідно, білопірно, білоромений, голуб-білопір, зеленого – 25: зеленородність, зеленотоминий, відзеленитися, сад-зеленозір; чорного – 21: бабуся-чорнозубка, півчорний; синього та його відтінків голубого і блакитного – 27: найсиньобровіший, хустка-синьоцвіт, синьоблактиність, голубоцвітний, блактинитися; золотого (златого) – 21: чорнозолото, злотокоштовний; червоного (з відтінками) – 25: червонопламенність, піроржевість, сизоржевинка; срібного – 12: краса-срібноколірність, полотняно-срібний. ЛСГ жовтого, сірого (з відтінками) кольорів представлені поодинокими неолексемами: *рясностожовтий, фіялковосизо, сивохмарний, грізно-сизий*.*

У ЛСГ назв кольорів представлено також інновації, якісне значення яких розвинулось із відносного: *біловишневий, білосрібний, бліднозолотий, пламенно-рожевий, рожевозолотий, срібнобілий, срібнокольоровий, сріборожевий, темнобронзово, фіялковосизо*.

Колір у поезії розглядається не як носій реального кольору, а як взагалі засіб вираження емоційної оцінки, передачі індивідуального образу предмета, явища, думок, почуттів [1, с. 95]. В.Барка найбільше використовує кольори, характерні для обрядовості християнства, оскільки в його поезії переважають релігійні мотиви: *білий* виражає чистоту і сяйво слави, виступає атрибутом святості, добра, невинності, радості [5, с. 16]. За давньою християнською символікою *зелений* – символ спокою і свіжості, святковості [Там само, с. 18]. *Червоний* колір – символ крові мучеників, у церковній символіці – це колір безмежної взаємної любові Бога і людини [6, с. 156]. В.Барка майже не застосовує цей колір, а лише його відтінки. Муки і страждання поет передає в основному за допомогою чорного кольору. Також автор орієнтується на добір і художньо-естетичну актуалізацію кольоропозначень, які належать до народнопоетичної лексики (*чорний, синій, сірий, сивий, сизий*) та традиційного словника сучасної української поезії (*золотий, срібний, блакитний*). Отже, індивідуально-авторське використання кольоративів пов'язане із давньою християнською символікою, з народними традиціями і з особливостями асоціативного мислення поета.

У художньому мовленні неолексеми із семою 'білий колір', крім колірної ознаки (*голуб-білопір, зимно-білий лоб*), мають символічне, образне значення "яскравий, світлий" і переносне "радісний" [7, т. I, с. 181]. Така семантика характерна і для прикметників-кольороназв у В.Барки: *білоскарбна вість, білоусті ліллі*. Прикметникова ознака *білий* має виразну оцінну семантику і вживається у значенні "прозорий": *річка біловодна, білоогненна прозорість*.

У складі інших частин мови (не прикметників) сема 'білий колір' також наявна: *...так зоренично, так в оселях – світах: білотворчо, / сам Дух – Отець, для синів і дочок, / одесу сяйва поткав: одесу раю – / хто в хресті воскресають*. (В.Барка); *Глянути на степ, коли без мене: / білохмарність вітрильні, / помандрують в океанія зельне / скорбно кораблі – могили...* (В.Барка); *Знов на славу неба білозірник / тихо з джерела почався*. (В.Барка).

У християнській символіці кольорів *зелений* є символом вічного життя, весни, оновлення [6, с. 155], тому і в творах В.Барки він є кольором усього молодого, прекрасного: *зеленоволосі верби, зеленолазурне подвір'я, зеленосизі голуби, зеленотрава поле, зеленостебло*. Компонент "зелений" є основою для створення оказіонального дієслова *відзеленитися*, що означає "виділятися своїм кольором або набувати зеленого кольору": *Чи діядємні сосонки, при скелях, / відзеленяться в плесі бліднім?* (В.Барка).

Доповнює зелену гаму смарагдовий колір. У семантиці абстрактного іменника *смарагдовість* спостерігається позитивна емоційна оцінка, що вказує і на колір, і підкреслює значення "коштовний": *Прозорі хвилі смарагдовість горне, / миліші, ніж від снів, – проз ніжски*. (В.Барка).

Кожен колір в поезії має свою міру експресивності. Традиційністю, усталеністю відзначаються в українській поетичній практиці лексеми на означення кольору синій, голубий, блакитний [1, с. 94]. Прикметник *синій* у складі композитів в основному має колірну характеристику: *Там проказує жалі жіночі / в схід синьовіконна хатка*. (В.Барка); *В синьогір'я напливають хмари, / з тайности: мов гілка близить*. (В.Барка). В інновації *синьоблактиність* поєднується назва кольору – *синій* та його відтінку – *блактиний*, який у християнській символіці асоціюється з небесною далечю, простором, божественністю. Це колір великої енергії [6, с. 154]. В українському народному сприйманні *блактиний* колір набув символіки справедливості, доброї слави, доброго походження [3, с. 41]. На основі названих кольорів утворюється відприкметниковий оказіональний іменник абстрактного значення із позитивною семантикою: *Небо – синьоблактиність: / без границі виднокруг відкритий!* (В.Барка).

Якісний прикметник *найсиньобровіший* складається із двох компонентів (що містять семи 'колір' та 'соматичне поняття') і означає "хмари синього кольору у формі брів (дути)": *Зверх: найсиньобровіші надходять тучі, / блискавичними голками вишити степ м'ятухий...* (В.Барка).

Відтінки синього кольору – голубий і блакитний – є синонімами. Крім колірної ознаки, вони набувають значення – "спокій", "лагідність": *По той бік, за піщаною косою, / повільно: мрією прозороголубою, / димок у небо в'ється...* (В.Барка); *Вікно між хмарами тихоблакитне / і смутками глибоке зійде.* (В.Барка).

У творчому доробку В.Барки зафіксовано лише дві неолексеми, що містять сему 'червоний колір': *червонопламенність, золоточервоний*. Натомість автор вживає інновації, що містять відтінки червоного кольору, оскільки саме цей колір має найбільшу відтінкову гаму: *багрян-(ий), пурпурн-(ий), вогненн-(ий), огненн-(ий), рожев-(ий)*. Вогнennyй колір – це яскраво-червоний колір. У деяких неолексемах з компонентами вогненн(о)-, огненн(о)- денотативне значення відходить, а натомість з'являється конотативне. Так, в інноваціях акцентується сема 'вогнь': *Немов з надсвітніх браней – з пожеж: **огневичник**, / жахтять! на пориві, ліс надрічний...* (В.Барка); *Кольором **огнекров'я**: / на міжсвітільному, в звідницях, степу, негоди спалахнуть.* (В.Барка). Дієслово *вогнитися* означає "схід сонця, початок дня": *Відімкнуто мери з тюремства ночі; / мов човник – зоря! **вогнитися** червоність.* (В.Барка). Субстантивованій прикметник *огненнопери* означає "сповнений боротьби, запалу": *Точилося дитя на двері, / а вже на неньо на саму – / **огненнопери**: в розкрик смертний / котивши, крові не минуть.* (В.Барка). Інновація *чорнокривавий* поєднує два кольори, що мають негативну семантику і означають "жахливий, страшний": *...щоб і з війни, обвуглившись, як степове розп'яття, / жахаючи, як тінь потойсвіту **чорнокривава**, / кричати, ніби грому гуркіт...* (В.Барка).

У поетичному мовленні В.Барки неолексеми з компонентом *рожев(о)-*, крім колірної ознаки, сполучаючись з іншими частинами слів або іншими словами має виразно позитивно-оцінну семантику, і вживається у значенні "радісний, веселий, світлий": [Слово – Н.А.] *...пройшло і слід **рожево-квітничково** / од нього, чистого, на світі сяє...* (В.Барка); *До тебе квіття, наче в серце з вікон, / відкрилося! **рожев'я** любе.* (В.Барка); *Я їсду! і куц **рожев'я**, що розбив / замкову ніч, хай сонце ви'є...* (В.Барка); *Гілки аж покипіли! **вкруг – рожев'я**: / розкрито в сміх, та бджіл гойдає...* (В.Барка).

Семантичне навантаження інновацій із компонентами *золот(о)-, злот(о)-* характеризується тим, що авторські новотвори вживаються як колірні позначення (колір золота – жовтий): *...двом ясенам, розбудженим братам, / скажу, щоб листом свіжих крон своїх / в **золоточорнім** небі закипіли...* (В.Барка); *Рости зеленостебло, / **золотоцвітно** процвіти...* (В.Барка).

Компонент *золот(о)-* та його варіанти можуть набувати конотативного значення 'гарний': *Коло потоку, / мимо дерева ллючись, вода, / про пережитий жах – он голуба, нівроку, / **золотоокій** сміючись розповіда.* (В.Барка); *А в вітрі день, **золотоустий** лірник; / на плити смуток переддверні.* (В.Барка). Значення новотвору деякою мірою залежить від авторського сприйняття кольору. Так, основа *золото*, поєднуючись із іншими основами, може також означати "який містить у собі золото": *І корогва ряхтить **злотокоштовна**, / під нею – щира, тиха, добронравна, / бабуся б'є поклін: як зірка давня.* (В.Барка).

Оказіональний іменник *золотосніцар* означає "майстер, що працює із золотом": *Якби **золотосніцар** міг серієжки / такі, мій світе, порізбиту!..* (В.Барка). Як бачимо, інновації з семою 'золото' несуть позитивну конотацію.

Більшість інновацій із семою 'срібний колір' передають колірну ознаку і мають виразну позитивну оцінну семантику: *Обірuch двері прочинила сінешні і – надворі; **срібнобіла**, як пух, спадає з хмари тиха сила.* (В.Барка); ***Щиросрібний** місяць; ...коли в **красу-срібноколірність**, сховають злобу нечестиву / і поклянуться!.., / що добрі!* (В.Барка).

Компонент *срібн(о)-* може втрачати сему 'колір' і набувати значення "дзвінкий", "кришталевий": *Ушибку гляну синь і **сріботонь** / оповила дуби...* (В.Барка).

У поетичному словнику В.Барки інновації, що містять сему 'сірий колір' вживаються із значенням 'нічим не примітний, похмурий, безлидий': *Обличчя смертну втому виказує у зморщечках різких на **сірбронзовому** тоні.* (В.Барка). Відтінок сірого кольору *сизий* вживається у переносному значенні 'міцний, суворий': *Минаймо зловивства багрянорогі! – / серця **сизокрילו** нехай туркотять.* (В.Барка); *І тут, коли мовчання **грізно-сизе** за мертвими за островами...* (В.Барка).

Семантика названих компонентів виразно оцінна. Позитивна оцінка міститься у неолексемах із компонентами *біл(о)-, зелен(о)-, синь(о)-, золот(о)-, срібн(о)-*. Негативна оцінка характерна для інновацій із компонентом *чорн(о)-*, пор.: *Чудо: в світотворі віродилась / **білоогненна** прозорість.* (В.Барка); *Я мерзооких виб'ю на зрязі, а в світі, – **зеленолазурному** подвір'ї, – затверджу чесний суд, закон поставлю...* (В.Барка); *Стала в лазурі туча, / туча **чорнокипуча**...* (В.Барка); *Рвучкою похмурістю, в гніві, руйнує / споруди: видні з смерті тільки йому – / на вихідності горя, в тьму **чорнотрунну**: / як вигляд сузір'їв, коли помруть.* (В.Барка). Семантика інновацій із компонентом *чорн(о)-*, крім колірної ознаки (*чорнокрапчаста* комашка), має символічне звучання: кольороназва є уособленням страху, зла, печалі: туча *чорнокипуча*, *чорнокрил-пірнач*. Отже, автор використовував назви на позначення барв із традиційною семантикою у прямому значенні, які легко здатні набувати у поетичному мовленні переносних значень, що сприяє кращому розумінню психологізму образів, внутрішньої суті предметів і явищ, впливає на уяву читача, надає більшій емоційності. Як зауважує І.Я.Франко, "поет, коли береться малювати, то не чинить се виключно красками, фарбами, котрі у нього є, тільки словами, зчепленням таких і таких шелестів і гуків, але торкає різні наші замисли, викликає в душі образи різнорідних вражень, але так, щоб вони тут же зливалися в одну органічну і гармонійну цілісність" [8, с. 101].

Колір – це продуманий прийом, який допомагає письменникові виразити власні думки і почуття, відобразити індивідуальні риси авторського світобачення. Палітра кольорів В.Барки характеризує його індивідуальну творчу манеру, розширює сполучуваність їх із загальноновживаними словами і утворення нових лексичних одиниць, що сприяє розширенню ідейно-тематичного спектру поетичних творів автора.

Закономірність використання основ кольороназв для творення інновацій українськими поетами криється в національній мовній картині світу, де "білий" символізує чистоту, "блакитний" – лагідність, "голубий" – надію, "зелений" – молодість, наприклад, пор. у М.Вінграновського: *І день і ніч, і ноцеденно в цвіті / цвіту собі у тім яру в полях. / В моїх руках гніздо складає птах, / ячко ронить в руки **білоквіти**; / Наче вони не кани – / Квіти **червоноброві**, / Наче з моєї крові / Мною загублені рани...* (М.Вінграновський); в І.Драча: *Та мені ж всього сімнадцять, / а тобі всі триста, / Я ж така*

білоколінна і зеленолиста!; *Мами мої чисті в мелодіях кропу*, / *В мелодіях гички зеленоросої*, / *Призьба тече у вогненну шопу* / *З-під вашого пензля з сипучого проса*. (І. Драч). Таким чином, неолексеми на позначення кольорів є невід'ємним елементом мовно-поетичної картини світу не лише В. Барки, а й інших українських поетів.

Наявність значної кількості оказіональних кольороназв у поетичному словнику Василя Барки свідчить про активну і плідну увагу поета до пошуків нових виражальних засобів. Подальше комплексне вивчення специфіки індивідуально-авторських новотворів у всіх аспектах є одним із перспективних напрямів дослідження неологічної лексики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дятчук В. В. Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови / В. В. Дятчук, Л. О. Пустовіт. – К. : Наукова думка, 1983. – 154 с.
2. Єрмоленко С. Я. Культура української мови : довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець ; за ред. В. М. Русанівського. – К. : Либідь, 1990. – 304 с.
3. Жайворонек В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. К.: Довіра, 2006. – 703 с.
4. Жулинський М. Г. Василь Барка – культуролог і літописець долі українського народу / М. Г. Жулинський // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 4. – С.56–66.
5. Матеріали та методичні рекомендації до спецкурсів з ідіостилістики / [упоряд.: Л. В. Шулінова]. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2001. – 45 с.
6. Настольная книга священнослужителя : в 8 т. / [при наместнике Владимире (Мороз)] – К. : Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2003. – Т.IV. – 2003. – 824 с.
7. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1973 – 1982.
8. Франко І. Літературно-критичні праці (1897–1899) / І. Франко // Франко І. Збір. творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1976. – Т. 31. – 1976. – 596 с.

The thesis deals with analysis of semantics features of occasional words of the color designation in the fiction literature language of Vasil Barky. The thematic group of color, certain the dominant lexical-semantic groups of colour and its numeral and quality staff established.

Keywords: color designation, lexical-semantic group, innovation, neolekseme, colorative, seme.

Г. М. Вокальчук

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОЇ ЛЕКСИЧНОЇ НОМІНАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ КІНЦЯ ХХ СТОЛІТТЯ

Аналізуються загальні тенденції індивідуально-авторської лексичної номінації в українській поезії 90-х років ХХ ст. Виявлені основні структурно-семантичні особливості авторських інновацій.

Ключові слова: авторський лексичний новотвір, індивідуально-авторська лексична номінація, неологія, оказіональний новотвір, українська поезія ХХ ст.

Посткомуністичний період, пов'язаний насамперед із добою суверенності України, а також іншими кардинальними змінами в житті суспільства – гострою економічною кризою, міжнаціональними конфліктами, ламанням старих суспільних стереотипів, зміною моральних і культурних пріоритетів, відродженням інтересу до релігійних цінностей, зростанням зацікавленості мас-медійними програмами, загальною соціально-політичною напругою і нестабільністю та ін., – припадає на 1990 – 1999 роки. Зазначені екстралінгвальні чинники, без сумніву, впливали на лексичну систему мови, закономірно зумовлюючи зміну її словникового складу, що призводило до поповнення його новотворами, які віддзеркалювали найактуальніші для соціуму реалії довкілля. Авторськими лексичними новотворами (далі – АЛН) активно поповнювалась у цю пору й мова поезії.

Упродовж 90-х років літературний процес у галузі поетичної творчості репрезентують визнані автори й молоде покоління – Л. Костенко, І. Драч, Д. Павличко, О. Забужко, І. Римарук, К. Москалець, Р. Кухарук, В. Недоступ, В. Неборак, О. Ірванець, А. Криловець, С. Українець та інші.

В індивідуально-авторській лексичній номінації (далі – ІАН) аналізованого періоду спостерігаються такі тенденції:

1) переважна більшість АЛН створюється за моделями, вже апробованими в попередні періоди; так, поетичний лексикон 90-х років активно поповнюється АЛН, створеними за аналогією:

- до традиційних для народнопоетичного словника слів-образів: *журба – сівба, сварба* (С. Ткаченко); *сльоза – солодич-сльоза* (І. Калинець) та ін.;

- до узуальних складних за структурою номінацій із нумеративним компонентом-інтенсифікатором: *трипостасний* (Р. Садловський), *триклектно* (С. Либонь), *стоверстя* (Л. Мельник), *стозвуко* (П. Осадчук), *стозоряний* (Ю. Бедрик), *бір-стоголов* (С. Ткаченко), *тисячосвічний* (О. Забужко) та ін.;

- до узуальних назв недорослих осіб, напр.: *дивеня, дрімоня, спаня* (І. Калинець), *сатаня* (В. Неборак), *письменя* (І. Римарук), *міліцієня* (В. Недоступ), *рукавцята* (О. Степаненко), *деревча* (В. Пахаренко) та ін.;

- до загальноновживаних виразів: *А ми з тобою – / нерозлийкава* (Р. Скиба), пор. із розмовним „присудковим словом” *нерозлийвода* [СУМ, т. 5, с. 378]; *життя-і-смерть* (К. Москалець);

2) для створення АЛН поети продовжують використовувати традиційні для мови фольклору способи, унаслідок чого з'являються АЛН із максимально увиразненою семантикою: а) редуплікацію: *приходить-віднаходить* (Л. Талалай), *Прокрустенко-Прокрустич* (М. Стрельбицький), *в'язь-незав'язь* (В. Слинко) та ін.; б) зрощення: *перепливиморе, переплачгоре, перескач гори* (М. Луговик), *перекотигорох* (С. Українець);